

סדנה לט"ו בשבט / אוריאל בן יצחק / דף מקורות

מסכת ראש השנה א, א:

אֲרַבְעָה רֵאשֵׁי שָׁנִים הֵם.
בְּאֶחָד בְּנִיטָן רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְמַלְכִים וְלַרְגָּלִים.
בְּאֶחָד בְּאֵלּוּל רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה. רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמְרִים, בְּאֶחָד בְּתַשְׁרֵי.
בְּאֶחָד בְּתַשְׁרֵי רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְשָׁנִים וְלְשִׁמְטִין וְלִיּוֹבְלוֹת, לְנִטְיָעָה וְלִירְקוֹת.
בְּאֶחָד בְּשִׁבְט, רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְאֵילָן, כְּדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי. בֵּית הַלֵּל אֹמְרִים, בְּחֻמְשָׁה עֶשְׂרֵי בּוּ.

רש"י:

שכבר עבר רוב ימות הגשמים, שהוא זמן רביעה, ועלה השרף באילנות ונמצאו הפירות חונטים מעתה.

אלעזר פישל סלומון 1884 - יסוד המעלה

ועוד ניטע ... כי חוץ ממה שיהיה רווח גדול מהפירות ... הלא גם כן נצרך לבריאות, כי האדם עץ השדה, הוא חברה אחת וזה בלא זה אין להם חיים טובים. לזאת ראשית עיסוקינו הוא בנטיעות, כי כן הורה לנו הבורא עולם טרם כל לעסוק בנטיעות כי גם הוא עשה כן, כמו שכתוב: ויטע אלוהים גן בעדן.

זאב יעבץ 1880 - זכרון יעקב

למען חב את הנטעים, נטעי הארץ אשר נטע ה' לאבותינו לשבוע מטובם ולהתענג מיופיים, יש לבית-הספר לעשות יום טוב את היום אשר נועד מימי קדם בישראל לראש השנה לאילנות, לערוך בו במערכת, ברוב חן והדר, את העצים, הנטעים, השושנים.

מילים: יצחק שנהר, לחן: ידידיה אדמון

כָּךְ הוֹלְכִים הַשּׁוֹתְלִים: רֵן בְּלֵב וְאֵת בֵּיד, מִן הַעִיר וּמִן הַכֶּפֶר, מִן הַעֲמֶק, מִן הַהַר – בְּט"ו בְּשִׁבְט! בְּט"ו בְּשִׁבְט!

אבות דרבי נתן נ"ב, ל"א

"אם הייתה נטיעה בתוך ירך, ויאמרו לך – הרי לך משיח! בא ונטע את הנטיעה תחילה ואחר-כך צא והקבילו.

תנחומא, קדושים, ח'

אמר להם הקדוש-ברוך-הוא לישראל: אף על פי שתמצאו אותה מלאה כל טוב, לא תאמרו נשב ולא נטע, אלא הוו זהירין בנטיעות, שנאמר: "ונטעתם כל עץ מאכל". כשם שנכנסתם ומצאתם נטיעות שנטעו אחרים, אף אתם היו נוטעים לבניכם.

ויקרא רבה כה ג

מתחילת בריאתו של עולם, לא נתעסק הקב"ה אלא במטע תחילה. ככתוב (בראשית ב, ח) 'ויטע ה' אלהים בגן עדן', אף אתם כשנכנסין לארץ לא תתעסקו אלא במטע תחילה.

קהלת רבה, ז

בשעה שברא הקב"ה את האדם הראשון נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן אמר לו – ראה מעשי כמה נאים ומשובחים הן, וכל מה שבראתי בשבילך בראתי! תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי

גם האבות, בבואם לארץ עסקו בנטיעה.

אברהם אבינו נטע בבאר שבע "ויטע אשל בבאר שבע, ויקרא שם בשם ד' אל עולם" (בראשית כא, לג).
יצחק אבינו: "ויאמר אליו ד' אל תרד מצרימה שכון בארץ" - עשה שכונה בארץ ישראל, הוי נוטע הוי זורע (בראשית רבה סה). **יעקב אבינו** קונה אדמה בארץ "ויקן את חלקת השדה אשר נטע שם אהלו..." (בראשית לג יט).

הרב יעקב משה חרל"פ - מי מרום:

כל מערכת ימי החיים של האדם הם תמיד בבחינת זריעה למה שעתיד לצמוח. ועל כן הוא נקרא בשם 'אדם' על-שם האדמה להורות על עניין זה. שכן כל שבחה של האדמה הוא מצד הגידול והצמיחה הבאים ממנה. וכשם שכל מה שצומח מן האדמה יש בתוכו זרע שזורעין אותו ושוב מעלה צמחים וגידולים חדשים, כן גם האדם, כל מה שממציא על ידי טהרת מחשבתו וכושר מעשיו, בגדר זריעה הוא, שממנה עתידים לצמוח ולפרוח גידולים חדשים עד אין סוף ואין תכלית. וכשם שלזריעה הנתונה באדמה דרוש עיבוד ועידוד, השקאה וכדומה במלאכות שבשדה, שרק על ידם מתעורר באדמה כח הגידול, כן אצל האדם.

משנה, מסכת אבות, פרק ג, משנה יז

רבי אלעזר בן עזריה היה אומר:
כל שחכמתו מרובה ממעשיו, למה הוא דומה?
– לאילן שענפיו מרובין ושורשיו מועטין, והרוח באה ועוקרתו והופכתו על פניו;
אבל כל שמעשיו מרובין מחכמתו, למה הוא דומה?
– לאילן שענפיו מועטין ושורשיו מרובין, שאפילו כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו אין מזיזות אותו
ממקומו, שנאמר: וְהָיָה כַעֵץ שֶׁתּוֹלַע עָלָיו פְּלִגֵּי מַיִם אֲשֶׁר פָּרְיוֹ יִתֵּן בְּעֵתוֹ וְעָלְהוּ לֹא יִבּוֹל וְכָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יִצְלִיחַ.

מדרש ויקרא רבה, פרשה ד, ו

תני [למד] רבי שמעון בן יוחאי: משל לבני אדם שהיו נתונים בספינה ונטל אחד מהן מקדח והתחיל קודח תחתיו. אמרו לו חבריו: למה אתה עושה כן? אמר להן: מה איכפת לכם, לא תחתני אני קודח? אמרו לו: מפני שאתה מצפף עלינו את הספינה.

דברים (כ, יט)

כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשה לא תשחית את עצה לנדם עליו גרזן כי ממנו תאכל ואתו לא תכרת כי האדם עץ השדה לבא מפניך במצור.

תענית כג, ע' א

"חוני המעגל היה מהלך בדרך. ראה אדם נוטע חרוב. אמר לו: החרוב לכמה שנים טוען פירות? אמר לו: לשבעים שנה. אמר לו: כלום יודע אתה שתחיה שבעים שנה? אמר לו: מצאתי את העולם בחרובים; כשם שנטעו אבותי לי, אף אטע אני לבני"

האדם לרוח הבהמיות, עד שירעה הרועה את עצמו, בבחינת (בראשית ל"ז): וַיֵּלְכוּ לְרֵעוֹת אֶת צֹאן אֲבֵיהֶם וְכוּ', וּפְרָשׁ רַש"י: שֶׁהֲלָכוּ לְרֵעוֹת אֶת עֲצָמוֹ. ועל-ידי הנגון נצול מזה, כי הנגון הוא התבררות הרוח, שמבררין רוח האדם מן רוח הבהמה, בבחינת (קהלת ג): מי יודע רוח בני האדם העלה היא למעלה, ורוח הבהמה הירדת היא למטה. פי זהו עקר הנגון - ללקט ולברר הרוח טובה, פמבאר במקום אחר. ועל-כן על-ידי הנגון נצול מרוח הבהמיות, כי נתברר רוח האדם מרוח הבהמה על-ידי הנגון כנ"ל.

שירת העשבים - נעמי שמר

דע לך שכל רועה ורועה
יש לו נגון מיוחד משלו
דע לך שכל עשב ועשב
יש לו שירה מיוחדת משלו
ומשירת העשבים נעשה נגון של רועה
כמה יפה כמה יפה ונאה
כששומעים השירה שלהם
טוב מאד להתפלל ביניהם
ובשמחה לעבד את ה'
ומשירת העשבים מתמלא הלב ומשתוקק
וכשהלב מן השירה מתמלא
ומשתוקק אל ארץ ישראל
אור גדול אזי נמשך והולך
מקדושתה של הארץ עליו
ומשירת העשבים נעשה נגון של הלב

כשהתבונן ר' נחמן בטבע, הוא לא ראה בו רק צמחיה, חיים ואדמה, אלא גם מקור להשראה רוחנית; וכך אמר לפלוגי שטייל עמו בשדות: "ואמר לו רבנו זכרוננו לברכה: לך עמי לטייל, והלך עמו חוץ לעיר והלך בין העשבים. ענה רבנו זכרוננו לברכה ואמר: אם היית זוכה לשמוע את קול השירות והתשבחות של העשבים, איך כל עשב ועשב אומר שירה להשם יתברך... כמה יפה ונאה כששומעין השירה שלהם וטוב מאד ביניהם לעבוד את ה' ביראה" (שיחות הר"ן, קסג).

תורה ס"ג מתוך ליקוטי מוהר"ן

"כי דע, כי כל רועה ורועה יש לו נגון מיוחד לפי העשבים ולפי המקום שהוא רועה שם, כי כל בהמה ובהמה יש לה עשב מיוחד, שהיא צריכה לאכלו. גם אינו רועה תמיד במקום אחד. ולפי העשבים והמקום שרועה שם, כן יש לו נגון כי כל עשב ועשב יש לו שירה שאומר... ועל-ידי שרועה יודע הנגון, על-ידי-זה הוא נותן כח בהעשבים, ואזי יש לבהמות לאכל. וזה בחינת 'הנצנים נראו בארץ, עת הזמיר הגיע', הינו שהנצנים גדלים בארץ על-ידי הזמר והנגון השיך להם כנ"ל."

נמצא, שעל-ידי הזמר והנגון שרועה יודע, הוא נותן כח בעשבים, ויש מרעה לבהמות. גם הנגון הוא טובה להרועה בעצמו, כי מחמת שרועה הוא תמיד בין בהמות, היה אפשר שימשיכו ויורידו את הרועה מבחינת רוח